

MED OA I VÄSTERLED 1984

För naturintresserade inom Ostrobothnia Australis har denna sommar funnits två resemål att välja emellan. Den första resan med ornitologi som huvudmål gick i början av juni till Siikalashti fågelsjö. Den andra igen som var mera växt- och turistinriktad, gick av stapeln i början av juli och hade som huvudmål Hamrafjällets botaniska sevärdheter i Härjedalen.

Närmare fyrtio förväntansfulla deltagare startade från Vasa måndagen den 9 juli via Kaskö till Gävle, dit vi anlände följande morgon. Efter en liten titt på Gävle och "gävlarna" stod närmast Gamla Uppsala i turén. Denna plats är känd för bl.a. sina gamla kungagravar, de s.k. kungshögarna, vilka härstammar ända från femhundratalet. Från toppen av dessa ovanligt höga gravkullar kunde vi njuta av upplandsslättens böljande sädesfält med ett soldisigt Uppsala som bakgrund. Härifrån gick färden in till Uppsala och Linnéträdgården.

Denna trädgård anlades redan år 1655 av Olof Rudbäck och den fyllde funktionen som botanisk trädgård vid Uppsala akademi. Inom det relativt begränsade området trängdes som mest över 1800 olika växter. Under början av 1700-talet förföll dock trädgården alltmer och hyste år 1720 knappt 300 växter. Det var dock denna trädgård som på ett avgörande sätt bidrog till att Carl Linnaeus flyttade sina studier från Lund till Uppsala. Han studerade flitigt de kvarvarande växterna och fick här de första impulserna till sitt klassificeringssystem av växter.

År 1741 blev Linné utnämnd till professor i medicin och då tog han itu med att upprusta trädgården. Han lät fastställa en plan för en anläggning i fransk stil jämte ett orangeri, allt ritat av Carl Hårleman. År 1743 blev hela komplexet färdigt och antalet odlade arter steg på ett par tre år till 3000 enheter. Olika växter anlände som frön, skott eller plantor från Europas alla botaniska trädgårdar. Under de följande åren blev det dock knappt med bidrag till trädgården och den ivrige Linné fick ta mycket från sin egen ficka. Gustaf III hade flere gånger besökt Linné i Uppsala och beslöt nu upplåta sin slottsträdgård till en ny botanisk trädgård. År 1807 invigdes där, ett sekel efter Linnés födelse, en väldig intstitutionsbyggnad. I och med detta upphörde verksamheten i Linné-

rädgården och de fina anläggningarna var så gott som borta när Linnésällskapet år 1917 köpte området och åter började rusta upp trädgården.

I dag är trädgården åter i Uppsala universitets vård och miljön bär en sällsynt sammanhängande 1700-tals prägel. Linnés gamla boningshus fungerar nuförtiden som museum och där kan man bland annat beskåda fint kinesiskt porslän som Linné erhölet från Ostindiska kompaniet, trolltrumman från hans Lapplandsresa och föreläsningssalen, där Linné dagligen höll sina föreläsningar, samt hans säng där han avled den 10 januari 1778.

Följande anhalt på vår resa blev Uppsala botaniska trädgård, där alla fascinerades av de gamla "växthusen" med metertjocka betongväggar. En av husets verkliga rariteter var en gammal kaktus som redan Linné hade använt som utgångspunkt för sin beskrivning av arten. Även i den nya anläggningen fanns otaliga vackra och intressanta växter ordnade i trevliga fantasifulla miniatyrlandskap.

Härefter fortsatte bussen till Uppsala domkyrka eller till S:t Eriks, S:t Olofs och S:t Lars Metropolitkyrka i Norden som den riktigt officiellt heter. Kyrkan är Nordens största katedral och grundades redan omkring år 1260 och fick då den form och storlek den alltjämt har. Kyrkan byggdes under 175 år och kunde slutligen invigas av ärkebiskop Olof Larsson år 1435. Kyrkan är byggd på den plats där Sveriges nationalhelgon S:t Erik firade sin sista gudstjänst. Domkyrkan blev tidigt kröningskyrka och därigenom ett centrum för det svenska riket. Här ligger många av Sveriges stormän begravda, tre av dess konungar och fem av dess drottningar. Här ligger även andra bemärkta svenskar som exempelvis Carl von Linné begravda. I denna mäktiga och spännande byggnad rann tiden iväg mycket fort och snart var det dags att fortsätta färden mot Falun där rum och middag väntade. Förrän detta hann vi dock bekanta oss med Sala, Avesta och Borlänge. Efter mat, bastu och god nattsömn stod Faluns sevärdheter i turen. Vi började med en titt på den gamla koppargruvan och dess mäktiga roströda dagbrott innan vi fortsatte till skidstadion där OS eventuellt kommer att hållas vintern 1994.

Inte så långt från Falun ligger Sundborn, där konstnären Carl Larsson hade sitt hem. Hemmet står än i dag oförändrat sedan sekelskiftet och ger en levande bild av den berömda konstnärens liv och arbete. Huset är tillbyggt i flere repriser och invändigt dekorerat med otaliga målningar. Ingen vrå är den andra lik i detta hus. I dag besöks huset årligen av över 50 000 personer.

Nästa etappmål blev Rättvik kyrka, känd bland annat för sina många små häststallar. Kyrkan är vackert belägen på en kulle nere vid Siljans strand. Nysnäs där vi följande gång stannade, är verkligt centrum för tillverkning och försäljning av dalahästar. Här finns flera produktionsenheter som dagligen tillverkar hundratals dalahästar, knivar och andra träsniderier till en aldrig sinande ström av köpglada turister. Härifrån var det endast några kilometer in till Mora där många stiftade bekants-

kap med Mora Nisses sportaffär, belägen vid en livlig gata mitt i Mora. Efter Mora blev det en längre busstur upp mot Funäsdalen och Hamrafjället via bl.a. Orsa och Sveg. Väl framme vid Hamrafjäll bokade vi in oss på Högjällshotellet där vi på kvällen kunde njuta av god mat och dans eller stifta bekantskap med den närmaste omgivningens frodiga växtlighet. Bara några fotsteg från hotellet lyste backarna vita och blå av vitsippsranunkel och meterhöga stormhattar.

Hamrafjällets nationalpark

Följande dag stod en guidad tur upp till Hamrafjällets nationalpark i turen. Detta område är botaniskt sett synnerligen intressant. Här finns omkring 350 olika växter, de flesta helt okända hemma i Österbotten. Vår guide Lasse Johansson, känd växt- och naturfotograf, kände till alla fina växtpatser som sin egen byxficka och förde oss på en intressant vandring i strålande solsken. Vi fick utan tvekan en god bild av fjällets både vanliga och ovanliga växter. Till de arter man lättast kommer ihåg från kalfjället hör bl.a. mossjungan med sina otaliga vita blommor, fjällsippans stora vita blommor, purpurbräckans lyster, de stora mängderna av gullbräcka kring alla bäckar och sist men inte minst fjällgentianans djupt himmelsblå blommor. Efter en solig dag uppe på kalfjället vandrade vi ner mot den frodiga fjällbjörkskogen med dess orkideängar prunkande av brudsporre, kärrnycklar och Jungfru Mariehand innan vi återvände till hotellet där den goda maten nu smakade ännu bättre.

Följande dag stod en utfärd till den norska gruvstaden Rörös på programmet. Rörös domineras i dag helt av de gamla slagghögarna kring den numera nedlagda gruvan. Kring gruvplatsen finns även den äldsta stadsdelen bestående av gamla grå stockstugor med torvtak. De flesta stugorna har i tiderna byggts på slagg och har i och med växande slagghögar blivit mer eller mindre inbäddade i slagg. I dag är som sagt gruvdriften nerlagd men gruvstadsdelen är sig lik. Efter denna intressanta utfärd återvände vi till Hamrafjället. På eftermiddagen och kvällen var det många som var ute på egna strövtåg kring fjället, bland annat besöktes en närbelägen fors med ett öronbedövande brus.

Följande dag, lördagen den 14 juli, gick i resandets tecken. Dagens resa blev över 600 kilometer lång men uppehåll gjordes i alla fall bland annat i Östersund och Dorotea samt i Umeå hamn innan färjan styrde färden mot Vasa, dit vi anlände söndag morgon vid fyratiden. Alla var nöjda med resan och ett varmt tack riktades till reseledaren Per Hongell som hade förberett resan väl och lyckats finna intressanta objekt av varierande slag. De flesta tycktes vara eniga om att vi ses på en ny resa nästa år.